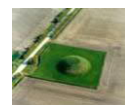

Archeologisch vooronderzoek in het kader van de herontwikkeling van plangebied Scheepmakershaven 1 te Oud-Beijerland, gemeente Hoeksche Waard

Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek

Rapportnummer: V2200
Projectnummer: V21-4888
Status en versie: Concept, versie 1.0
In opdracht van: KuiperCompagnons
Rapportage: [REDACTED]
Plaats en datum: Amersfoort, 4 november 2021

Niets uit dit werk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

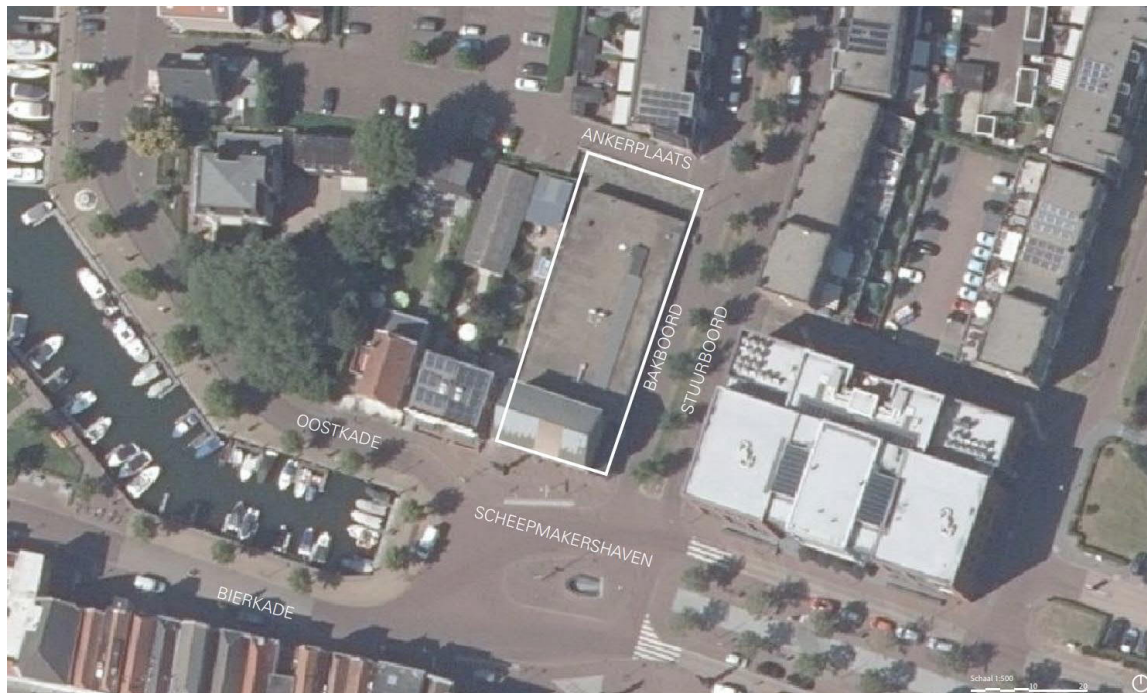

Documentbeheer				
Versie	Status	Datum	Toelichting	Autorisatie
1.0	Concept	4 november 2021	Eerste concept ter goedkeuring opdrachtgever en bevoegd gezag	

Projectgegevens	
Initiatief	Sloop en nieuwbouw
Toponiem / locatie	Scheepmakershaven 1
Plaats	Oud-Beijerland
Gemeente	Hoeksche Waard
Provincie	Zuid-Holland
Opdrachtgever	KuiperCompagnons Postbus 13042 3004 HA Rotterdam
Contactpersoon	
Oppervlakte plangebied	Ca. 1.055 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Plangebied + buffer 500 m
Diepte grondwerkzaamheden	Onbekend (nieuwbouw, heien etc.)
Huidig grondgebruik	Bebouwde kom
Zaakidentificatie (Archis3)	5130031100
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
RD-centrumcoördinaten plangebied	87.860 / 429.665
Kaartblad (1:25.000)	37O
Uitvoerder	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie
Projectleider	(Senior KNA BO Archeoloog/KNA prospector)
Toetser rapport	Senior KNA Archeoloog (53020204)
Projectmedewerkers	sr. KNA BO archeoloog/ Prospector MA (38767204) (KNA archeoloog in opleiding) KNA Prospector MA (66852666)
Beheer en documentatie	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie E-depot Nederlandse Archeologie (EDNA) via DANS EASY: https://easy.dans.knaw.nl/ui/home
Bevoegd gezag	Gemeente Hoeksche Waard Postbus 2003 3260 EA Oud-Beijerland
Contactpersoon	
Deskundige namens bevoegd gezag	(Terra Archeologie)

Inhoudsopgave

Samenvatting en advies	5
Onderbouwing advies	7
1 Projectomgeving.....	7
1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik	7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode	7
2 Beleidskader	9
2.1 Wettelijk kader	9
2.2 Gemeentelijk beleid	9
3 Verwachtingsmodel.....	11
3.1 Natuurlijk landschap	11
3.2 Historisch landschap.....	12
3.3 Bouwhistorische waarden	20
3.4 Archeologische waarden	21
3.5 Tweede Wereldoorlog.....	25
3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	25
4 Advies vervolgonderzoek.....	27
Literatuur	28
Digitale bronnen.....	28
Lijst van afbeeldingen, bijlagen en kaarten	29
Afbeeldingen	29
Tabellen	29
Bijlagen	29
Kaarten.....	29

Afbeelding 1 Luchtfoto van het plangebied. Bron: Roos Ros Architecten.

Samenvatting en advies

Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* heeft in opdracht van KuiperCompagnons een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor een plangebied aan de Scheepmakershaven 1 te Oud-Beijerland, gemeente Hoeksche Waard (*kaart 1, afbeelding 1*). Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1.055 m² en is momenteel vrijwel geheel bebouwd.

De initiatiefnemer is voornemens de bestaande bebouwing te slopen en vervolgens nieuwbouw te realiseren. *Afbeelding 2* toont hiervoor drie verschillende varianten. De ingrepen zijn momenteel nog niet exact bekend, maar er wordt uitgegaan van een kruipruimte en gedeeltelijk een half verdiepte parkeergarage tot ca. 3 m -mv. Het maaiveld verloopt flink, met een NAP hoogte voor de entree van 2,4 m +NAP (2400+); de kelder komt op -1000 mm ten opzichte van de entree dus op 1,4 m +NAP, de onderkant fundering komt ongeveer (!) nog 900-1000 mm dieper, dus op ca. 0,4 - 0,5 m +NAP. Verder bestaat de fundering uit poeren van 2600x2600x1300, en balken 600x500 (200 mm onder de vloer).

De opdrachtgever heeft aangegeven voorafgaand aan de ontwikkelingen graag in kaart gebracht te hebben of zich binnen het plangebied behoudenswaardige archeologische resten (zouden kunnen) bevinden, die tegen de achtergrond van de bodemingrepen gevaar lopen.

Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek heeft de diepere ondergrond van het plangebied (5-16 m -NAP) een lage archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum in de top van het Laagpakket van Wormer (zandige getijde-afzettingen). Op het Laagpakket van Wormer bevindt zich Hollandveen, waarvan de top theoretisch een verwachting heeft op het aantreffen van archeologische resten uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen. Deze top ligt op basis van DINO-boringen op minstens ca. 4,3 m -NAP (ca. 6 m -mv) of dieper en is waarschijnlijk niet meer intact, weggeslagen door latere overstromingen in de Late Middeleeuwen, waarbij het plangebied in een kweldergebied lag waar voornamelijk zand werd afgezet. Deze afzettingen van het Laagpakket van Walcheren zijn later verder aangeslibt als buitendijks gebied, en in de loop der tijd opgehoogd. Op basis van het beschikbare historisch kaartmateriaal is het plangebied pas mid/eind 19^e eeuw bedijkt, en is er geen sprake geweest van bebouwing tot aan ca. 1940.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een lage archeologische verwachting voor alle perioden, conform de gemeentelijke archeologische beleidskaart. Bovendien rust op basis van zowel de gemeentelijke archeologische beleidskaart als het vigerende bestemmingsplan een vrijstellingsgrens op het plangebied die niet zal worden overschreden door de geplande ingrepen. Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* adviseert daarom om de vigerende dubbelbestemming op basis van de lage archeologische verwachting in het bestemmingsplan te handhaven en het plangebied verder vrij te geven zonder nader onderzoek.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Hoeksche Waard, om op basis van dit rapport en het hierin geformuleerde advies een besluit te nemen ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek of het beëindigen van het archeologisch onderzoeksproces.

Ook wanneer het plangebied op enig moment op basis van de resultaten van archeologisch onderzoek wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkelingen, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische toevalsvondst wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, gemeente Hoeksche Waard, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Onderbouwing advies

1 Projectomgeving

1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik

Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* heeft in opdracht van KuiperCompagnons een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor een plangebied aan de Scheepmakershaven 1 te Oud-Beijerland, gemeente Hoeksche Waard (*kaart 1, afbeelding 1*). Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1.055 m² en is momenteel vrijwel geheel bebouwd.

De initiatiefnemer is voornemens de bestaande bebouwing te slopen en vervolgens nieuwbouw te realiseren. *Afbeelding 2* toont hiervoor drie verschillende varianten. De ingrepen zijn momenteel nog niet exact bekend, maar er wordt uitgegaan van een kruipruimte en gedeeltelijk een half verdiepte parkeergarage tot ca. 3 m -mv. Het maaiveld verloopt flink, met een NAP hoogte voor de entree van 2,4 m +NAP (2400+); de kelder komt op -1000 mm ten opzichte van de entree dus op 1,4 m +NAP, de onderkant fundering komt ongeveer (!) nog 900-1000 mm dieper, dus op ca. 0,4 - 0,5 m +NAP. Verder bestaat de fundering uit poeren van 2600x2600x1300, en balken 600x500 (200 mm onder de vloer).

De opdrachtgever heeft aangegeven voorafgaand aan de ontwikkelingen graag in kaart gebracht te hebben of zich binnen het plangebied behoudenswaardige archeologische resten (zouden kunnen) bevinden, die tegen de achtergrond van de bodemingrepen gevaar lopen.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode

Doel van het archeologisch bureauonderzoek was vast te stellen of er in het plangebied sprake is (of kan zijn) van archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden. Hiertoe is een bureauonderzoek verricht, waarbij voor het plangebied een specifiek archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. Vervolgens is een advies geformuleerd in het kader van de cyclus van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), protocol 4002 Bureauonderzoek.

VARIANT 1 INPASSING VOLUME

MAK
SCHEEPMAKERSHAVEN OUD-BEIJERLAND
12-02-2021

VARIANT 2 INPASSING VOLUME

MAK
SCHEEPMAKERSHAVEN OUD-BEIJERLAND
12-02-2021

VARIANT 3 INPASSING VOLUME

MAK
SCHEEPMAKERSHAVEN OUD-BEIJERLAND
12-02-2021

Afbeelding 2 Impressie drie varianten Bron: RoosRos Architecten.

2 Beleidskader

2.1 Wettelijk kader

De zorgplicht voor het archeologisch erfgoed is uitgewerkt in de Monumentenwet 1988 en in de wijziging hierop; de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz, 2007). Een deel van de Monumentenwet is per 1 juli 2016 opgegaan in de Erfgoedwet. Het overige deel zal te zijner tijd opgaan in de Omgevingswet. Tot die tijd blijven die artikelen die niet zijn overgegaan naar de Erfgoedwet van kracht zoals ze in de Monumentenwet van 1988 zijn benoemd.

De Wamz vormde de implementatie van het Verdrag van Malta dat in 1992 door diverse Europese lidstaten is ondertekend. Hierin wordt gesteld dat het streven is archeologisch erfgoed in de bodem te beschermen en daarmee te behouden. Om dit te kunnen doen moet archeologisch erfgoed ingepast worden in de ruimtelijke ordening. Een ander uitgangspunt is dat indien behoud in de bodem (*in situ*) niet mogelijk is, de verstoorder onderzoek naar de archeologische waarden moet betalen. In de praktijk zijn dit de kosten voor de archeologische monumentenzorg cyclus (AMZ-cyclus).

Met de invoering van de Wamz werden gemeenten verplicht om archeologiebeleid te ontwikkelen omdat artikel 38a van de Monumentenwet 1988 bepaalde dat de gemeenteraad bij de vaststelling van een bestemmingsplan en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Met invoering van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro, 2008) werd de archeologie definitief verankerd in de ruimtelijke ordening. Bepaald werd dat gemeenten na maximaal 10 jaar een bestemmingsplan moeten herzien of vernieuwen (daarbij rekening houdend met de archeologie op grond van de Monumentenwet 1988).

Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 2010) zijn burgemeester en wethouders bevoegd gezag in het kader van de omgevingsvergunning. Op grond van de Ontgrondingenwet zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag in het kader van de ontgrondingsvergunning, voor andere gronden dan bij ministeriële regeling aan te wijzen rijkswateren. Ook is de provincie op grond van de Wro bevoegd gezag wanneer sprake is van een Provinciaal Inpassingsplan (PIP). Wanneer sprake is van een Rijksinpassingsplan (RIP) is het rijk bevoegd gezag. Verder is de minister van Infrastructuur en Waterstaat bevoegd gezag ten aanzien van de bodem en oevers van rijkswateren op grond van de Waterwet. Voor werkzaamheden die een wettelijk beschermd archeologisch rijksmonument wijzigen of verstoren, is een vergunning nodig van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verleent deze vergunning namens de minister.

2.2 Gemeentelijk beleid

Op 19 januari 2010 heeft de Commissie Hoeksche Waard de archeologische verwachtingen- en beleidsadvieskaart voor de Hoeksche Waard vastgesteld.¹ De Raad van de gemeente Oud-Beijerland heeft in haar vergadering van 20 mei 2014 deze kaarten vastgesteld. Volgens de archeologische beleidsadvieskaart ligt het plangebied in een zone met een lage archeologische verwachting, waarvoor bij ingrepen groter dan 10 hectare en dieper dan 30 cm archeologisch onderzoek vereist is (*afbeelding 3*). Deze lage verwachting op de beleidskaart is doorgaans gebaseerd op de aanwezigheid ter plaatse van inbraakgeulen, die resten ouder dan de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd heeft 'opgeruimd'.

¹ Huizer *et al.* 2009.

Afbeelding 3 Uitsnede gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart. Het plangebied is globaal in blauw aangegeven. Bron: Huizer *et al.* 2009.

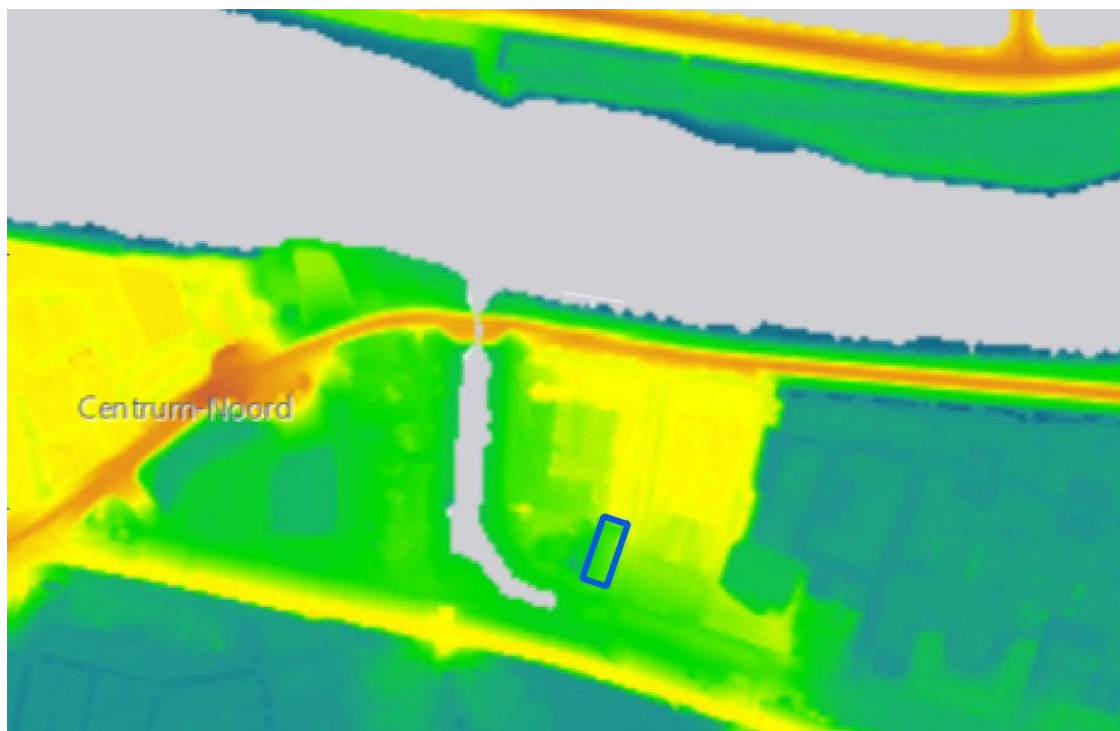
Volgens het vigerende bestemmingsplan “Parapluplan Archeologie en Parkeren”, waarin deze kaart is verwerkt, ligt het plangebied in een zone met een dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 5’. Voor deze categorie geldt dat ingrepen groter dan 10 ha en geplande ingrepen dieper dan 50 cm -mv onderzoeksplchtig zijn.² Op basis van het bestemmingsplan is het dieptecriterium dus 20 cm opgerekt ten opzichte van de beleidskaart.

² Ruimtelijkeplannen.nl; NL.IMRO.0584.BPOBL2016001-VG99.

3 Verwachtingsmodel

3.1 Natuurlijk landschap

Het plangebied ligt in de Hoeksche Waard, onderdeel van het zuidwestelijk zeekleigebied.³ Het landschap in en om het plangebied is zodoende vooral gevormd door de fluctuaties van de zeespiegel. Het maaiveld ligt binnen het plangebied op ca. 2,4 meter boven NAP (*afbeelding 4*).

Afbeelding 4 Uitsnede Actueel Hoogtebestand Nederland. Bron: AHN.nl.

De grootste zeespiegelstijgingen en sedimentatie vonden plaats in het Holocene; de huidige geologische periode. In deze periode is ongeveer 20 meter aan sediment afgezet. Door de zeespiegelstijging kwam het plangebied kort na 5.500 voor Christus binnen de mariene invloedssfeer te liggen. De mariene afzettingen bestonden vooral uit getijdeafzettingen van het Laagpakket van Wormer. Deze afzettingen waren gelaagd aangezien er een verschil in stroomsnelheid was bij eb en vloed. Het getijdegebied was onaantrekkelijk om te wonen aangezien het gebied regelmatig overstroomde. De top van deze afzettingen kan worden aangetroffen op circa 5-6 meter beneden NAP (6 tot 7,5 meter beneden maaiveld).⁴ Op de stroomgordelkaart van Cohen et al. 2012 zijn de afzettingen gedateerd tussen 6.000 en 2.500 voor Christus.⁵ Daarvoor was er namelijk een kentering in de zeespiegelstijging. De ijskappen van Noord-Amerika en Scandinavië, die voor het merendeel van de zeespiegelstijgingen verantwoordelijk waren, waren op dat moment grotendeels gesmolten. De kentering in de zeespiegelstijging zorgde er, in combinatie met een grote aanvoer van sediment door de grote rivieren, voor dat de strandwallen, die voorheen werden opgeruimd door het stijgende water, zich konden uitbouwen in verticale en westelijke richting. Het plangebied kwam daardoor in rustiger vaarwater terecht. Het water veranderde van zoute getijdestromen naar zoet en stilstaand water. Dit zorgde er niet voor dat het plangebied bewoonbaarder werd; het lag nog steeds onder grondwatervniveau. De aanwezigheid van de hoge grondwaterspiegel

³ Berendsen 1997.

⁴ www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens, boringen B37G0064, B37G0139, B37G0431.

⁵ Cohen et al. 2012.

zorgde ervoor dat er veengroei kon ontstaan. Het resulterende veenpakket wordt gerekend tot het Hollandveen waarvan, op basis van een boring 20 m zuidelijk van het onderhavige plangebied, de top wordt verwacht op 4,3 meter beneden NAP.⁶ Het is echter mogelijk dat er binnen het plangebied geen Hollandveen meer is overgebleven door latere erosie, zoals bij een boring 100 m ten noorden van het plangebied, of alleen de geërodeerde top, zoals bij een boring ca. 40 m ten noorden van het plangebied met een afgetopt veendek op 12,7 m -NAP.⁷

In de IJzertijd kwam het plangebied weer onder mariene invloed en werden opnieuw mariene sedimenten afgezet. Deze jonge mariene sedimenten worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren (oude benaming: afzettingen van Duinkerke). In deze sedimenten zijn duidelijk geulsystemen te herkennen. Deze geulen bestaan voornamelijk uit (fijn) zand en worden begrensd door een dun dek kleiige afzettingen. De met zand opgevulde geulen liggen nu als kreekruigen (ook wel bekend als getij-inversieruigen) hoog in het landschap. De kreekrug beslaat daarmee het volledige systeem van oeverafzetting en beddingafzetting van de voormalige geul. De veen- en klei-op-veengebieden zijn sterk ingeklonken, en vormden de laagste delen van het landschap (zogenaamde poelen). Differentiële klink heeft de oorspronkelijke reliëfverschillen versterkt. De kreekruigen vormen nu de hogere delen van het landschap; het hoogteverschil tussen een kreekrug en omliggende poelen kan 2 m bedragen. Het beddingzand vormt het centrale element in een kreekrug dat zich langzaam in het landschap heeft ingesneden. Daaruit wordt duidelijk dat eventuele oude lagen onder het beddingzand mogelijk geërodeerd kunnen zijn. De sedimentatie van het Laagpakket van Walcheren duurde tot in de 11^e eeuw na Christus. In die tijd werd het plangebied ingepolderd zodat er geen natuurlijke sedimentatie meer plaats kon vinden. Op basis van het AHN heeft er waarschijnlijk wel antropogene ophoging plaatsgevonden aangezien het maaiveld binnen het plangebied circa 1,5 meter hoger ligt dan de omgeving.

Op de geomorfologische en bodemkaart is het plangebied gekarteerd als onderdeel van de bebouwde kom. De natuurlijke geomorfologie zal een vlakte van getij-afzettingen zijn geweest alhoewel er significant lijkt te zijn opgehoogd binnen het plangebied (*Kaart 2a*). De oorspronkelijke bodem zal een poldervaaggrond zijn geweest; deze zal echter zijn verstoord/afgedekt met antropogeen sediment (*Kaart 2b*). Op basis van de bodemkaart heeft het plangebied Grondwatertrap V of VI; dit betekent respectievelijk een Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) van ondieper dan 40 cm of tussen de 40-80 cm -mv; en een Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) tussen 40-80 cm -mv of dieper dan 120 cm -mv.

3.2 Historisch landschap

Historisch-geografische ontwikkeling

De bewoning in de zuidwestelijk zeekleigebieden, zoals de Hoeksche Waard, vertoont grote samenhang met de oorspronkelijke gesteldheid van het natuurlijke landschap. Vanouds is de bewoning in het gebied van de Zuid-Hollandse eilanden geconcentreerd op de hoogste delen in het landschap, zoals oeverwallen en kreekruigen. In de Hoeksche Waard zijn bewoningsporen bekend die terug gaan tot de Bronstijd. Het gebied van de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden, zo ook de Hoeksche Waard, was in de Romeinse tijd grotendeels nog een uitgestrekt veengebied. Alleen langs de oude loop van de Maas is in deze tijd bewoning aangetoond. Door inbraken van de zee veranderde de Hoeksche Waard in de latere eeuwen (Vroege Middeleeuwen; 450-950 na Chr.) in een eilandenrijk waarvan de eilanden bestonden uit kleigronden of klei-op-veengronden. Rond de 14^e eeuw had zich in het oostelijk deel van de Grote Waard (voorloper van de Hoeksche Waard) een uitgestrekt bedijkt polderlandschap gevormd, gelegen in het grensgebied van het Graafschap Holland en het Hertogdom Brabant. Een aanzienlijk deel van de Grote Waard werd gemoerneerd; dit houdt in dat men het veen uitgroef ten behoeve van de zoutwinning. Deze

⁶ www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens, boring B37G0139.

⁷ www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens, boring B37G0431, B37G0064.

buitendijkse moerneringswerkzaamheden waren een riskante bezigheid, daar de zee hierdoor gemakkelijker tot de dijk kon doordringen en een doorbraak kon veroorzaken. Dit gebeurde meerdere malen maar de uiteindelijke klap kwam op 18 of 19 november 1421; de St. Elizabethsvloed spoelde grote delen van het gebied rond de monding van de Maas weg. In de periode daarna verzwolg het water vele dorpen en de waterlopen in het Maasmondingsgebied veranderden drastisch. Slechts enkele dijken in het gebied hadden de vloed overleefd en zodoende bleef nog slechts één polder behouden: de Sint Anthonynpolder. Na deze catastrofe duurde het lange tijd voor de mens begon met de herovering van het land op de zee. Pas in de 16e eeuw werd de Hoeksche Waard weer bedijkt en pas na die tijd werden grote delen van de rest van het gebied weer bewoonbaar (*afbeelding 5*).

Het enige dorp in de Hoeksche Waard dat dateert van voor de St. Elizabethsvloed is Strijen (circa 1000 na Chr.). In een aantal polders werden snel na de overstroming weer nieuwe nederzettingen gesticht. In de Hoeksche Waard bestaat dus een sterke samenhang tussen het verspreidingspatroon van dorpen, wegen en dijken. De meeste van deze nederzettingen waren zogenaamde voorstraatsdorpen; onder andere Oud-Beijerland is een voorbeeld van dit type dorp. De overige dorpen in de Hoeksche Waard zijn weg- of dijkdorpen (lintbebouwing).⁸ Al in 1557 is begonnen met het gebied rond Oud-Beijerland te bedijken. Vanaf de al bestaande Stougjesdijk werden de nieuwe dijken Oostdijk, Molendijk, Zinkwegsedijk, en Beijerlandsedijk aangelegd. Het dorp (Oud-)Beijerland is uiteindelijk gesticht in 1559 door Graaf Lamoraal van Egmont; hij vernoemde Beijerland naar zijn vrouw, Sabina van Beijeren. De naam is later veranderd in Oud-Beijerland vanwege het ontstaan van de plaats Nieuw-Beijerland in de omgeving.⁹

Op een kaart uit 1595, dus vrij recent na de nieuwe bedijking bij Oud-Beijerland, staat het plangebied als buitendijks gebied aangegeven, voorzien van bomen of andere begroeiing (*afbeelding 6*).

Voor de historisch-geografische gegevens is verder gebruik gemaakt van de websites van de RCE (kadasterkaart 1811-1832)¹⁰ en Topotijdreis (topografische kaarten vanaf 1850-heden).¹¹ De Kadasterkaart 1811-1832 is de eerste betrouwbare, gedetailleerde kaart van het plangebied. Volgens deze kaart (sectie A, blad 04, MIN08149A04) is het plangebied onbebouwd gebied in een gebied dat 'Kraaijenbosch' wordt genoemd. De betreffende percelen 223, 224 en 225 zijn weiland, op dat moment in bezit van Adriana van Gijn (*afbeelding 7*). Op de topografische kaart van 1850 lijkt het plangebied voor het eerst bedijkt te zijn, als ook op de topografische kaart van 1900 (*afbeelding 8*). Op topografische kaarten tot aan 1940 is het onderhavige plangebied onbebouwd. Pas rond die tijd verschijnt er wat bebouwing langs de Oostkade, met een school (*afbeelding 9*). Rond 1960 verschijnt de conservenfabriek aan de Oostkade, die zich in de loop der tijd zal uitbreiden over het gebied (*afbeelding 10 en 11*). Het gaat om de conservenfabriek van Koen Visser, in 1892 begonnen als verkoper van gerookte paling, en vervolgens uitgebreid tot een grote fabriek met het bekende merk Suzie Wan. In 1980 worden de aandelen overgedaan aan Mars Inc., en verhuist het bedrijf naar het nabij gelegen industrieterrein De Bosschen.¹² Binnen het plangebied is dus vanaf ca. 1940 sprake van bebouwing, waarover meer in de volgende paragraaf.

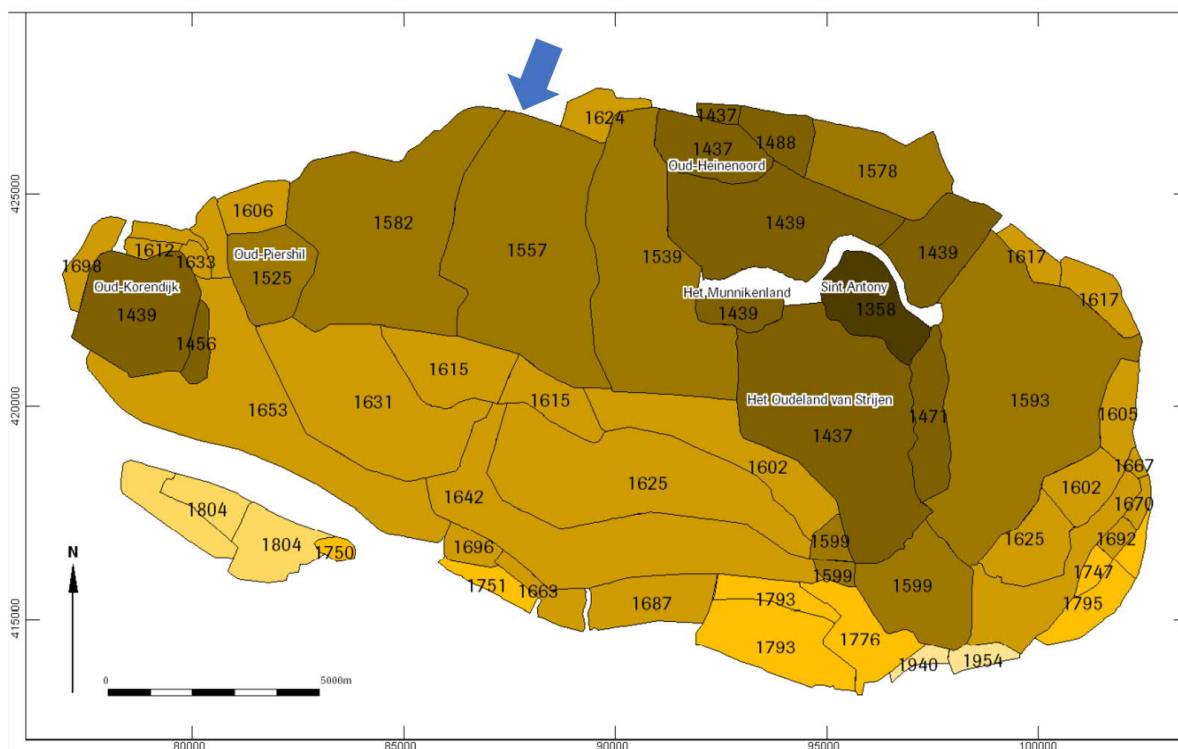
⁸ Baas *et al* 2001.

⁹ www.oud-beijerland.nl.

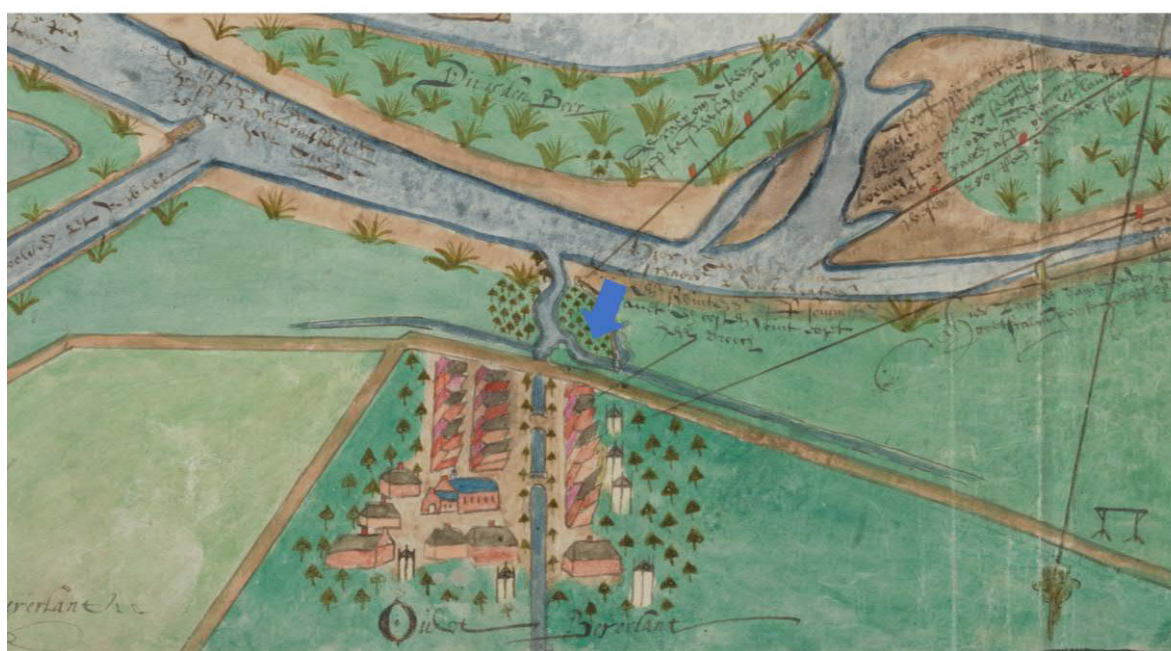
¹⁰ www.cultureelerfgoed.nl.

¹¹ www.topotijdreis.nl.

¹² <http://vanhoekschewaarde.blogspot.com/2012/04/koen-visser.html>; <https://koenvisser.com/historie/>.

Afbeelding 5 Inpolderingsgeschiedenis van de Hoeksche Waard. Het onderhavige plangebied staat globaal met een blauwe pijl aangegeven. Bron: Huizer *et al.* 2009, afbeelding 2.

Afbeelding 6 Plangebied de kaart van Mathijs Janzoon uit 1595. Het onderhavige plangebied staat globaal met een blauwe pijl aangegeven. Bron: Nationaal archief inv. Nr. VTH 965B.

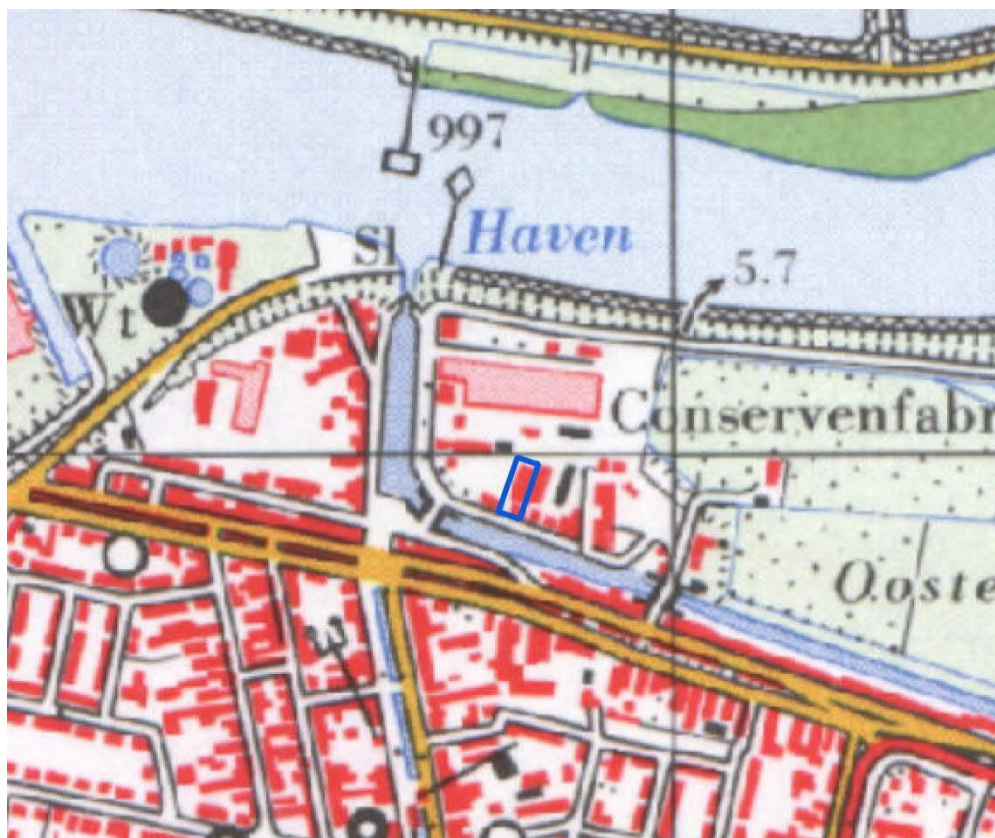
Afbeelding 7 Het plangebied op de kadastrale minuut 1811-1832. Bron: RCE beeldbank.

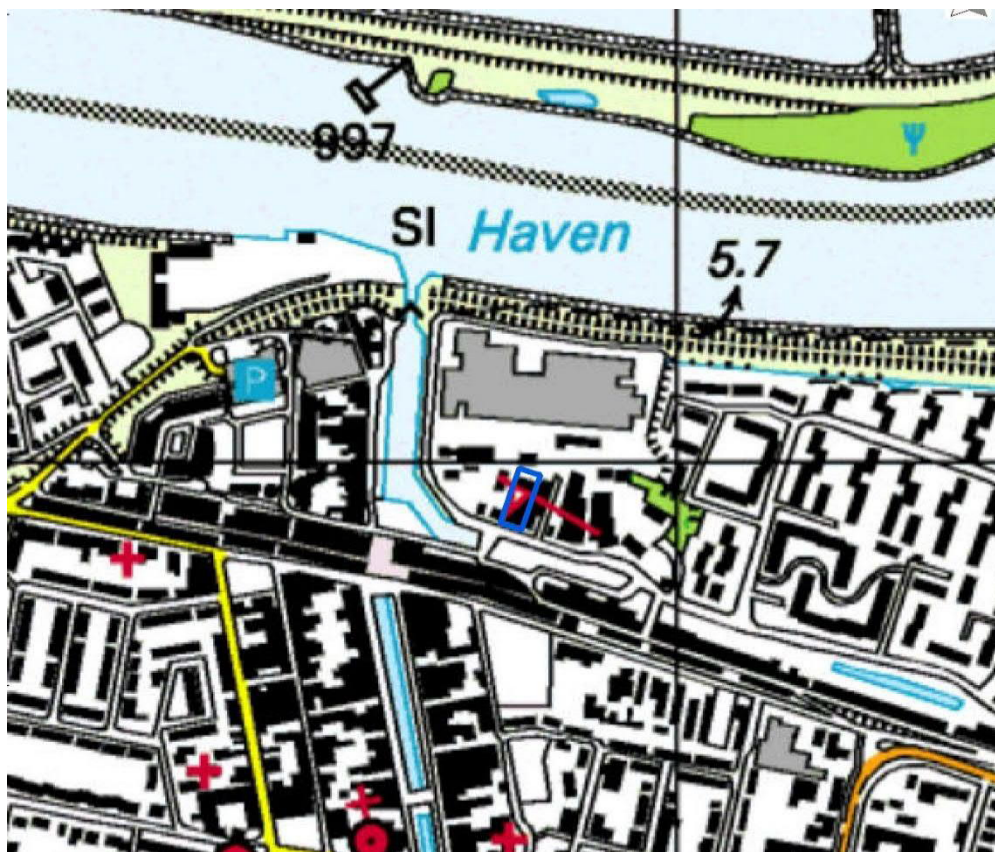
Afbeelding 8 Het plangebied op de topografische kaart uit 1900. Bron: Topotijdreis.nl.

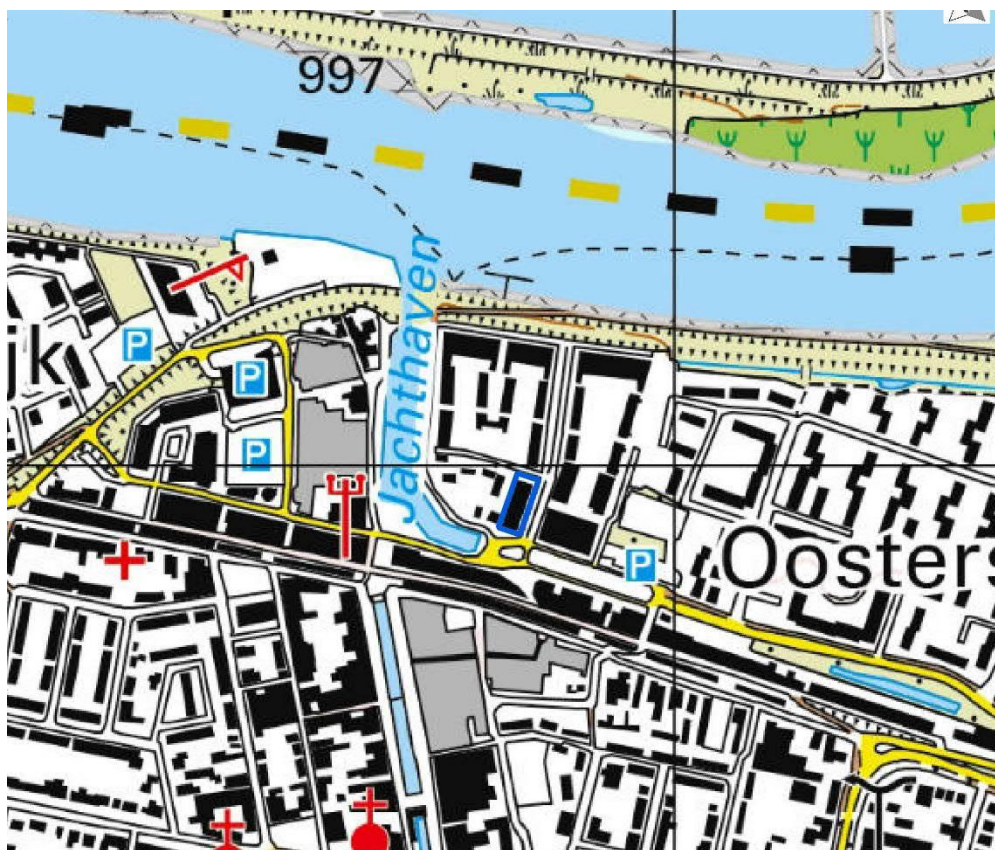
Afbeelding 9 Het plangebied op de topografische kaart uit 1950. Bron: Topotijdreis.nl.

Afbeelding 10 Het plangebied op de topografische kaart uit 1975. Bron: Topotijdreis.nl.

Afbeelding 11 Het plangebied op de topografische kaart uit 2000. Bron: Topotijdreis.nl.

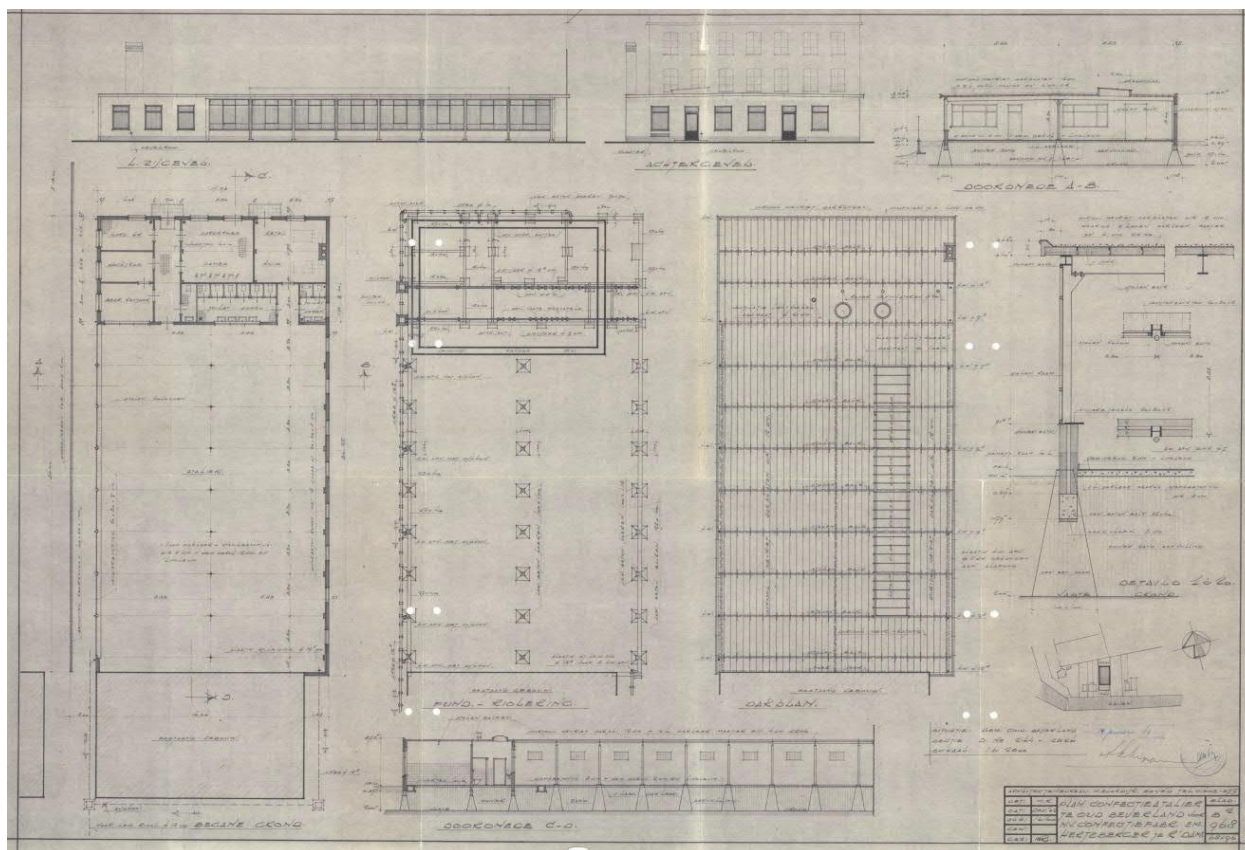
Afbeelding 12 Het plangebied op de topografische kaart uit 2020. Bron: Topotijdreis.nl.

Historische situatie en mogelijke verstoringen

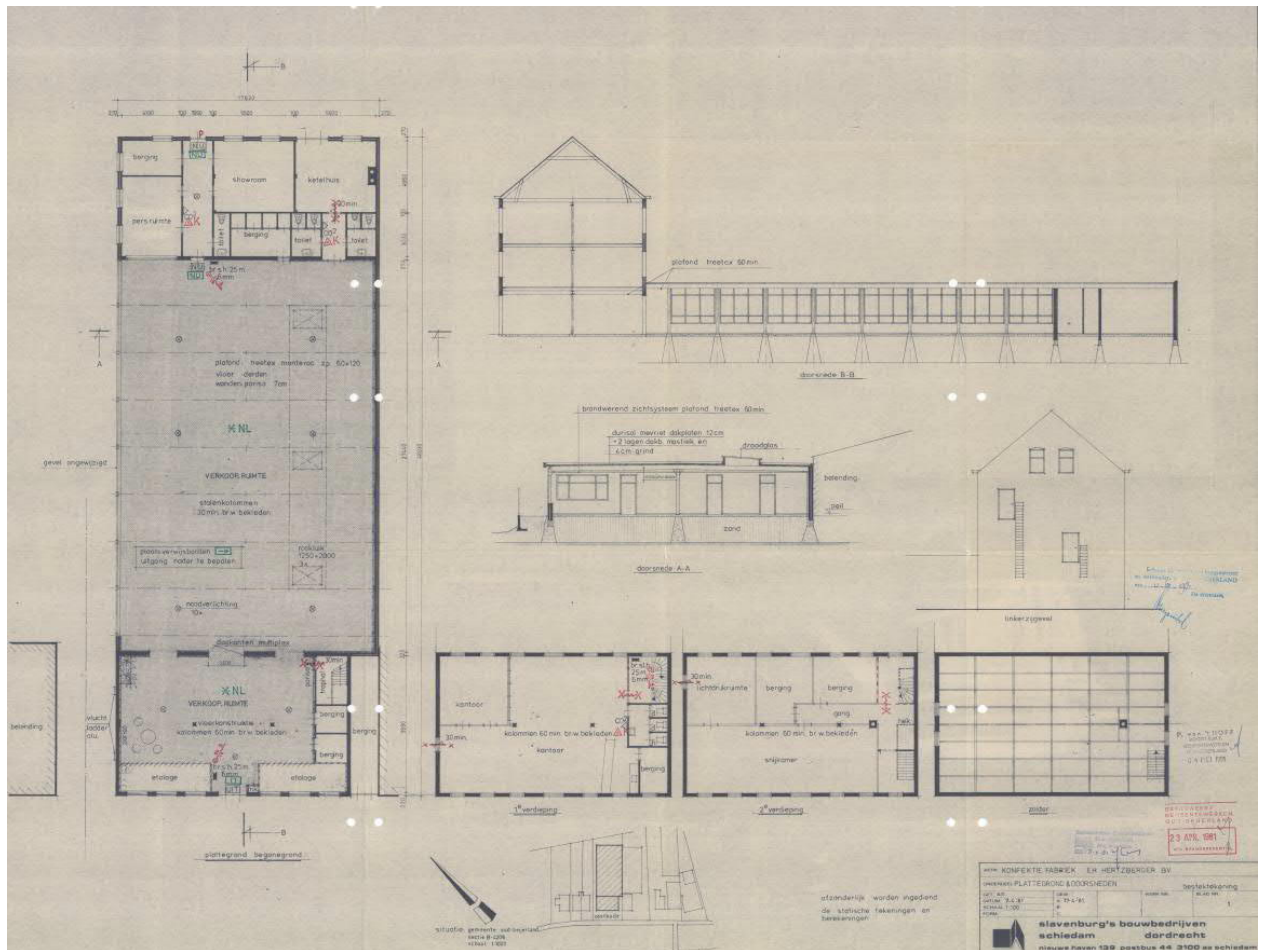
Het plangebied is momenteel volledig bebouwd, met een gebouw dat volgens de BAG viewer dateert uit 1986. Voorafgaand aan die bebouwing, is al sprake geweest van gebouwen en/of opstallen, tussen ca. 1940 en 1986. In het kader van dit bureauonderzoek is informatie opgevraagd bij het bouwarchief van de gemeente. Deze informatie is aangeleverd op 22 oktober 2021.

In deze stukken is sprake van bouw aanvragen voor uitbreidingen of aanpassingen van het confectie-atelier Hertzberger op het betreffende adres uit 1963, 1981, en 1986, en aanpassingen op naam van Kien Kleding uit 1988 en 1990. De uitbreiding van 1963 heeft betrekking op laagbouw achter een bestaand pand. De fundering bestaat uit palen op poeren, met een tussenruimte van 8,83 x 3,30 m tussen de palen (*afbeelding 13*). Een vergelijking met de tekeningen uit 1981 (*afbeelding 14*) en 1988 (*afbeelding 15*) lijkt er op te wijzen dat de huidige bebouwing aan de voorzijde van de Scheepmakershaven van vóór 1963 dateert. Er is op deze tekeningen sprake van een standaard fundering op poeren, zonder onderkeldering. De aanvragen uit 1986 en 1990 hebben enkel betrekking op aanpassingen aan de voorpui.

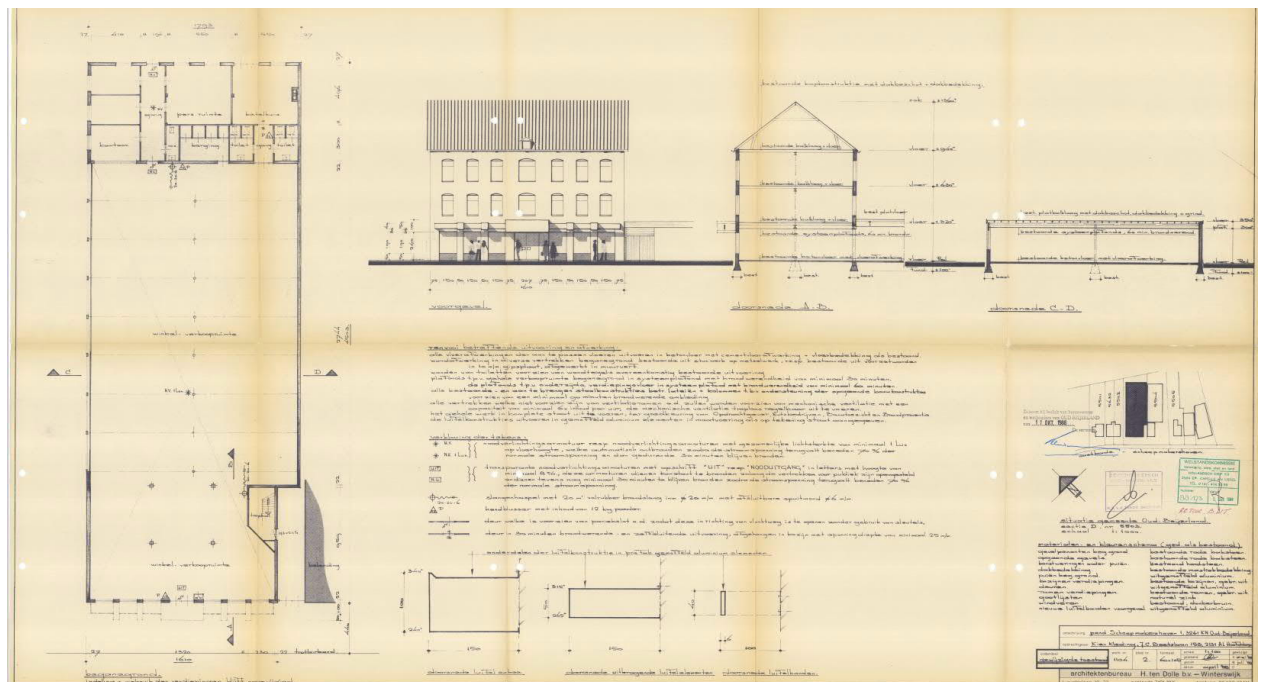
Concluderend bestaat de bestaande bebouwing dus naar verwachting uit een ondiep gefundeerde gebouw, voorzien van poeren met heipalen, zonder kelder.

Afbeelding 13 Bouwtekening uit 1963, ref. 4286_Tekening_001. Bron: Bouwarchief gemeente Hoeksche Waard.

Afbeelding 14 Bouwtekening uit 1981, ref. 4287_Tekening_001. Bron: Bouwarchief gemeente Hoeksche Waard.

Afbeelding 15 Bouwtekening uit 1988, ref. 4287_Tekening_007. Bron: Bouwarchief gemeente Hoeksche Waard.

Verder is de Verstoringsbronnenkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed geraadpleegd; hier staan ter hoogte van het plangebied geen bijzondere aanduidingen aangegeven.¹³

Op de viewer van het Bodemloket ligt het plangebied binnen de begrenzing van een onderzoek naar de oude gasfabriek van Scheepmakershaven 6, met de aanduiding 'voldoende onderzocht/gesaneerd'.¹⁴

3.3 Bouwhistorische waarden

Voor bouwhistorische waarden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het rijksmonumentenregister;¹⁵
- de lijst van gemeentelijke monumenten in Hoeksche Waard;¹⁶
- de MIP-objecten;¹⁷
- de Cultuurhistorische atlas van de provincie Zuid Holland;¹⁸
- de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG);¹⁹
- Regionaal Archief Dordrecht.²⁰

Binnen het plangebied liggen geen rijksmonumenten en geen gemeentelijke monumenten. Ook liggen er geen MIP-objecten binnen het plangebied.²¹ Op de Cultuurhistorische atlas van de provincie Zuid-Holland heeft het plangebied op de kaartlaag 'kaart 3a Nederzetting kenmerken' de aanduiding 'Voorstraatdorp 1850-1940', met waarde 'niet van toepassing'. De uiterste zuidelijke rand van het plangebied (een strook van ca. 6 meter breed) valt nog net binnen de zone 'Voorstraatdorp, voor 1850' met een hoge waarde. Deze strook valt bij de kaartlaag 'kaart 3b Nederzetting waarden' nog net binnen de zone langs de Oostdijk, Havendam en West- en Oost-Voorstraat (de oude kern), met de aanduiding 'Nederzettingen', met een hoge waarde. Dit zal voornamelijk op de oude kern van Oud-Beijerland slaan. Op deze laag met waarden heeft de rest van het plangebied geen waarde meegekregen.

In 2008 is een inventarisatie uitgevoerd van 'Cultuurhistorische objecten in de Hoeksche Waard', in opdracht van het Waterschap Hollandse Delta (afbeelding 16).²² Aan de vanuit het plangebied gezien overzijde van de jachthaven liggen vier cultuurhistorische objecten.

¹³ Deze kaart is een selectie uit het bestand 'Vergraven Gronden', van WUR. In 2012 is er door Alterra een GIS-bestand samengesteld met een overzicht van grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen, waarbij de opbouw van het bodemprofiel tot ten minste 40 cm diepte is gewijzigd. Hiervoor is informatie opgevraagd bij instanties en organisaties die werkzaamheden (laten) uitvoeren en/of administreren in verband met vergunningverlening en instanties die landgebruik in kaart brengen.

¹⁴ <https://www.bodemloket.nl/>.

¹⁵ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>.

¹⁶ <https://openpdc.gemeentehw.nl/wp-content/uploads/2020/07/Register-gemeentelijke-monumenten-HW.pdf>.

¹⁷ <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/mip-objecten>.

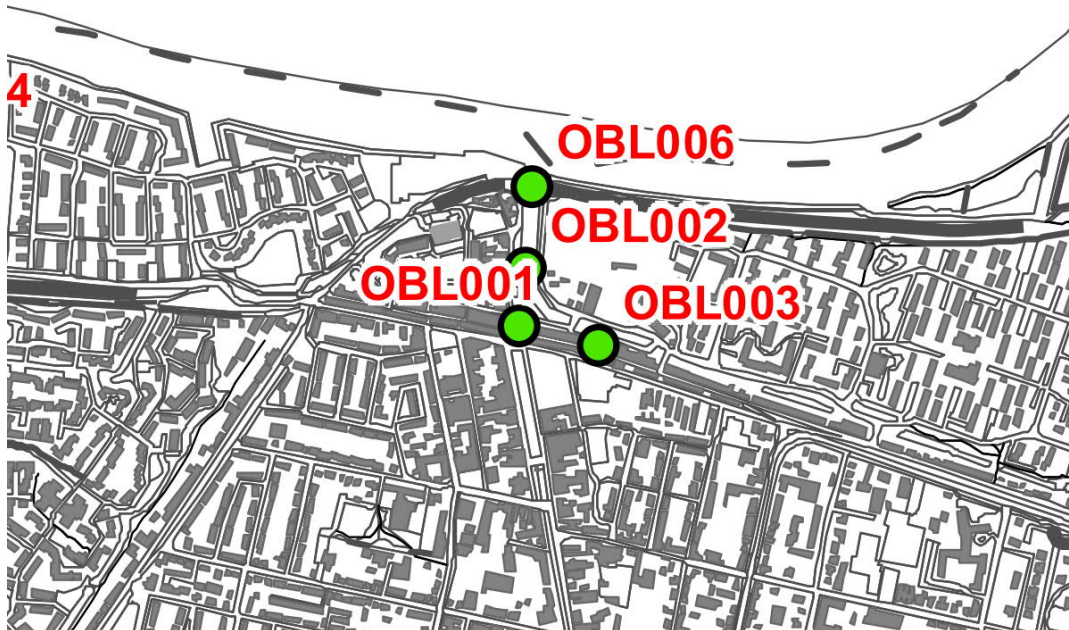
¹⁸ http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas.

¹⁹ <https://bagviewer.kadaster.nl/>.

²⁰ <https://www.regionaalarchiefdordrecht.nl/>.

²¹ Het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) was een landelijk project dat de Rijksdienst tussen 1986 en 1995 uitvoerde met als doel om per gemeente de waardevolle gebouwen en andere monumenten te beschrijven en waarderen. De documentatie van MIP-objecten is nog steeds relevant, maar niet meer actueel. Het is mogelijk dat objecten sinds de inventarisatie ingrijpend gewijzigd of zelfs gesloopt zijn. Sommige MIP-objecten zijn later aangewezen als rijksmonument of gemeentelijk monument.

²² Gijlstra et al. 2008.

Afbeelding 16 Uitsnede kaart bij rapport 'Cultuurhistorische objecten in de Hoeksche Waard'.
Bron: Gijlstra *et al.* 2008.

- Object OBL001 heeft betrekking op een sluis met een zeer hoge cultuurhistorische waarde. In de Oostdijk zat een dorpsluis, zodat boten konden aanmeren in de Voorstraat voor het Oude Raadhuis (in 1662 gebouwd). Door overstromingen is de dijk verzwaard en de Beijerlandse Kreek afgedamd. Een groot deel van de sluis zit in de dijk, ter hoogte van de kiosk. De aanbeveling is om terplekke informatie te verschaffen over de omliggende cultuurhistorie.
- Object OBL002 heeft betrekking op de haven, met een hoge cultuurhistorische waarde. De drukke recreantenhaven van Oud-Beijerland is binnendijs en voor boten te bereiken door de noordelijk gelegen schutsluis. In 2007 is aan de oostelijke zijde van de haven nieuwbouw gerealiseerd met een stijl gebaseerd op een oude haven. Bij het object staat geen aanbeveling.
- Object OBL003 betreft de dijkstoep met als waardering cultuurhistorisch waardevol. De tramspoorlijn van de RTM liep over de Oostdijk en ging hier over de dijkstoep naar beneden om bij de haven te komen. Deze dijkstoep naast de Blokker is nog duidelijk zichtbaar. De aanbeveling is om bekendheid te geven aan de ligging van de voormalige tramlijn.
- Object OBL006 heeft eveneens betrekking op een sluis, met een zeer hoge cultuurhistorische waarde. Tussen het Spui en de haven van Oud-Beijerland zit een keersluis met twee houten deuren. In de sluis zit een steen met daarop waarschijnlijk het bouwjaar '1567- 1568'. De sluis is geheel gerenoveerd. Er is geen aanbeveling opgenomen.

3.4 Archeologische waarden

Voor de archeologische gegevens omtrent het onderhavige plangebied is het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) geraadpleegd, dat alle geregistreerde archeologische monumenten, onderzoeken en vondstlocaties bevat (*kaart 3*). Archeologische monumenten zijn terreinen met een (hoge/zeer hoge) archeologische waarde, die ofwel fysiek (wettelijk en juridisch) beschermd worden, ofwel een planologische bescherming hebben waarbij in het bestemmingsplan voorschriften voor het gebruik zijn opgenomen. Vondstlocaties zijn locaties waar archeologische vondsten zijn gedaan. Deze zijn al dan niet gekoppeld aan een archeologisch onderzoek.

Binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied ligt één terrein van archeologische waarde/AMK-terreinen (*kaart 3*). Het gaat om AMK. Nr. 16129, een terrein van hoge archeologische waarde, datering Nieuwe tijd A-Nieuwe tijd B met toponiem Natte Vloertje, Beneden Molendijk. Het gaat om een terrein met de resten een 17e eeuwse gebouw. Hier zijn funderingsresten van een 17e eeuwse gebouw aangetroffen die onder de huidige bebouwing geconsolideerd zijn. Er is een gemetselde vloer van rode steentjes met een opstap of trapje gevonden. Deze funderingsresten behoren tot de oude dorpskern van Oud-Beijerland.

Binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied zijn in Archis twaalf vondstlocaties geregistreerd (*tabel 1*).

Zaak ID	Periode begin	Periode eind	Materiaal	Opmerkingen
3151518100	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd	Glas, zaden, bot, aardewerk	Vondsten bij bodemsanering Ooststraat 12-16; fundamenteën 16 ^e -18 ^e eeuwse huizen
3265056100	Nieuwe tijd laat	Nieuwe tijd laat	Aardewerk industrieel wit (Maastrichts)	Vondsten bij uitgraven funderingsleuven bij de Oost Voorstraat
3265048100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd midden	Aardewerk, gedraaid	Renovatie riool bij de Ooststraat; afvallagen met vondstmateriaal 1550-1700.
3006341100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd midden	Baksteen, aardewerk, bot, glas etc.	Waarnemingen bij bouwwerkzaamheden; beschouwing en vondstlaag uit m.n. de 17 ^e eeuw
3065115100	Nieuwe tijd midden	Nieuwe tijd midden	Aardewerk	Natte Vloertje, Beneden Molendijk. Funderingsresten met vloertje en puin met vondsten (AMK terrein)
3191005100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd midden	Fundering, waterput	Peperstraat: waarnemingen tijdens sloot; vier waterputten en verschillende beerputten met grote hoeveelheden aardewerk eind 16 ^e -vroeg 18 ^e eeuw
3230696100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd vroeg	Aardewerk	Nobelstraat: vondsten bij uitgraven sloot met vondstmateriaal 16e eeuw (majolica, wandtegels, roodbakkerd aardewerk)
3226662100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd midden	Dierlijk bot, indet. Aardewerk	Bouwwerkzaamheden aan de oostzijde van de Kerkstraat en de West Voorstraat, in de tuin van het Oude Postkantoor: m.n. 17e eeuwse ophoogpakketten met veel puin, aardewerk en slachtafval
3265031100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd vroeg	Aardewerk, roodbakkerd	Bij uitgraven cunet weg West Voorstraat;

				randscherven 16e eeuwse kookpot
3265575100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd vroeg	Munt, steengoed	Muntschat bij afbraak bankgebouw aan de Oost Voorstraat: 100-tal munten uit eind 16e eeuw
2842293100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd laat	Koperen/ zilveren munten, knopen, gesp, aardewerk en steengoed	Detectorvondsten bij de Karel Doormanstraat; waarnemingen van 17e eeuwse muurresten, beerputten etc.
3265064100	Nieuwe tijd vroeg	Nieuwe tijd laat	Aardewerk	Uitgraven fundering Oost Voorstraat. Majolica wandtegel, roodbakend bord, pan, industrieel wit (Maastrichts)

Tabel 1 In Archis geregistreerde vondstlocaties binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied. Bron: RCE/Archis3.

Deze twaalf vondstlocaties binnen de 500 meter buffer bevinden zich voornamelijk aan de zuidzijde van de oude dijk, de Gedempte Spui - Bierkade - Molendijk - Oostdijk. Alle vondsten houden verband met de historische kern van Oud-Beijerland, en dateren vanaf de 16e eeuw. De vondsten hebben vrijwel allemaal betrekking op oude muurresten, funderingen en afval- en ophooglagen.

Alleen de vondstlocaties met Zaak ID 4576625100 en 2417359100 bevinden zich aan de noordzijde van de oude dijk. Zaak ID 2417359100 (ca. 100 m ten westen van het plangebied) is daarbij wel interessant, omdat deze betrekking heeft op houten beschoeiingen van de havenkade langs de Bierkade en van de bakstenen kademuren van de voormalige verbindingswatergang tussen de haven en het tussen de West- en Oost-Voorstraat gelegen water. Deze resten kunnen worden gedateerd in het begin van de 17e eeuw. Daarnaast zijn resten aangetroffen van oudere, bakstenen bestratingen van de Bierkade. De analyse van het baksteenmateriaal (baksteentype en -formaten) van de oudere bestratingen, wijst op een datering in de eerste helft van de 17e en in de 19e eeuw. Zaak ID ligt ca. 230 m ten westen van het plangebied. Bij een booronderzoek is daar een ophogingslaag aangetroffen met een “zeer geringe bijmenging van handgevormde baksteen uit de 16e of 17e eeuw, kalkbrokken en de aanwezigheid van fosfaatvlekken.”

Binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied zijn in Archis maar liefst 38 onderzoeken geregistreerd. Het gaat daarbij om 14 bureauonderzoeken, en 24 rapportplichtige onderzoeken, dat wil zeggen, booronderzoeken (15), begeleidingen (7) en opgravingen (2) (tabel 2).

Archis3 zaakID	Archis 2	Plaats	Uitvoerder	Soort	Begin veldwerk
2392370100	55026	Oud-Beijerland	Aeres Milieu	Booronderzoek	25-1-2012
2431388100	60029	Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	17-2-2014
4043563100		Oud-Beijerland	SOB Research	Booronderzoek	24-4-2017
2372688100	52470	Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	5-7-2012
2448836100	62273	Oud-Beijerland	SOB Research	Booronderzoek	27-6-2014
4701697100		Oud-Beijerland	SOB Research	Booronderzoek	30-4-2019
3990866100		Oud-Beijerland	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Booronderzoek	17-3-2016
4616711100		Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	4-7-2018
4946860100		Oud-Beijerland	SOB Research	Booronderzoek	8-2-2021
4999065100		Oud-Beijerland	Transect	Booronderzoek	12-3-2021
2355401100	50222	Oud-Beijerland	De Steekproef	Booronderzoek	6-1-2012
3977274100		Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	3-11-2015
4631356100		Oud-Beijerland	Econsultancy BV	Booronderzoek	30-8-2018

4562700100		Oud-Beijerland	SOB Research	Booronderzoek	4-9-2017
5102119100		Oud-Beijerland	SOB Research	Booronderzoek	4-8-2021
2250660100	35993	Oud-Beijerland	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Booronderzoek	21-7-2009
2347504100	49173	Oud-Beijerland	De Steekproef	Booronderzoek	15-11-2011
4711651100		Oud-Beijerland	SOB Research	Opgraving	5-6-2019
5050993100		Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	20-5-2021
2291274100	41662	Oud-Beijerland	Archeomedia	Booronderzoek	7-7-2010
2295292100	42167	Oud-Beijerland	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Opgraving	18-8-2010
2417359100	58254	Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	10-9-2013
4576625100		Oud-Beijerland	Hamaland Advies vof	Booronderzoek	23-11-2017
5116716100		Oud-Beijerland	SOB Research	Begeleiding	21-9-2021

Tabel 2 In Archis geregistreerde onderzoeken binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied. Bron: RCE/Archis3.

Het merendeel van deze onderzoeken zijn uitgevoerd in de historische kern van Oud-Beijerland, met de historische bebouwing en grondgebruik vanaf de stichting van Oud-Beijerland (vanaf de 16^e eeuw) als voornaamste onderwerp. Voor het onderhavige plangebied zijn echter de onderzoeken het meest relevant die mogelijk wat informatie kunnen verschaffen of de ondergrond en eventuele erosie in of nabij het buitendijkse gebied. Het gaat dan met name om de volgende onderzoeken:

- Zaak ID 2417359100 : een archeologische begeleiding ‘Herinrichting Bierkade en Scheepmakershaven’ uit 2013, direct ten zuiden van het huidige plangebied, eigenlijk op en net ten noorden van de oude dijk. Hierbij werden binnen het bereik van de te begeleiden werkzaamheden met name antropogene ophogingspakketten aangetroffen op kleiige en zandige afzettingen van het Laagpakket van Walcheren (Duinkerke IIIb, tussen ca. 1300-1450), en kaderesten van de Bierkade uit met name de 17^e eeuw. Oudere natuurlijke afzettingen zoals het Hollandveen en het Laagpakket van Wormer zijn binnen 3,5 - 4,0 m -mv niet bereikt.
- Zaak ID 5102119100 : een booronderzoek uit 2021 aan de Ooststraat/Wilhelminaplein (ten zuiden van de dijk), waarvan gezien de recente datum (augustus 2021) alleen de eerste bevindingen zijn gepubliceerd in Archis. Deze vermelden: “Ter plaatse van het plangebied is een bodemopbouw aanwezig met een subrecente ophooglaag, op (mogelijk) antropogene ophooglagen uit de periode circa 1560 - heden, op (kom-) Afzettingen van Duinkerke IIIb, op Hollandveen, op (kom-) Afzettingen van Calais IV. Het maaiveld ligt op een hoogte van circa 0,5 - 0,6 meter +NAP. De top van de (kom-) Afzettingen van Duinkerke IIIb (zand) ligt op een diepte van circa van 0.5 - 0.6 meter beneden het maaiveld (circa 0.0 meter NAP). De Afzettingen van Duinkerke IIIb zijn voornamelijk afgezet tussen 1300 en 1450 A.D. Op basis van de geologische en archeologische informatie kan worden geconcludeerd dat tussen circa 1300 en 1450 A.D. ter plaatse van het plangebied - en de wijde omgeving daarvan - een kweldergebied was gelegen, waar voornamelijk zand werd afgezet. Na circa 1450 A.D. lag in dit gebied een zandplaat die grotendeels boven water lag. In 1557 werd dit gebied definitief ingepolderd. De top van het Hollandveen ligt ter plaatse van het plangebied dieper dan 4.0 meter NAP. Op basis van deze diepteligging kan dan ook worden geconcludeerd dat ter plaatse van het plangebied de top van het Hollandveen waarschijnlijk niet meer intact aanwezig is. [...] Archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd, de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen worden ter plaatse van het plangebied niet verwacht omdat op basis van de diepteligging van de top van het Hollandveen (circa 4.0 meter -NAP) kan worden aangenomen dat deze waarschijnlijk niet meer intact aanwezig is. Archeologische vindplaatsen uit het Laat Neolithicum en de Vroege Bronstijd kunnen worden aangetroffen in de top van de Afzettingen van Calais IV. De diepteligging van de top van Afzettingen van Calais is niet exact bekend. Waarschijnlijk ligt de top van deze afzettingen op een diepte van circa 4,0 - 6,0 meter beneden het maaiveld (circa 4.0-6.0 meter -NAP). Over de daadwerkelijke aanwezigheid of de omvang van de hier mogelijk aanwezige archeologische sporen

kunnen op dit moment nog geen uitspraken worden gedaan. Het is waarschijnlijk dat met het inrichten van het gebied als parkeerterrein een deel van het bodemarchief is verstoord.”

- Zaak ID 4576625100 : een booronderzoek uit 2107, ca. 300 m ten westen van het huidige plangebied, in voorheen buitendijks gebied. Het rapport vermeldt: “Van 65 cm-mv tot 220 cm-mv bestond de bodem uit ophogingen van deels vergraven afzettingen van Duinkerke IIIb (Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk). Deze oude ophogingslagen bevatten archeologische indicatoren in de vorm van puin, kalksteenbrokken en fosfaatvlekken. De ophogingslagen kunnen vermoedelijk gekoppeld worden aan bebouwing aan de Molendijk en de Spuidijk, behorend tot de oude kern van Oud-Beijerland. Vanaf 120 cm-mv (hoogste voorkomen) bestond de bodem uit getijdeafzettingen klei, zand en schelpresten. Deze getijdeafzettingen zijn ontstaan in een wadvlakte (zandpakket), welke is aangetroffen op een diepte van 245 cm-mv. Ook is tijdens het booronderzoek ter hoogte van het filiaal van Dirk van den Broek een oude gedempte waterloop aangeboord die staat aangegeven op de kaart van Van Nispen uit 1668 en op jongere kaarten. Tijdens het verkennend booronderzoek is tot een diepte van maximaal 300 cm-mv geen Hollandveen aangetroffen. Hierdoor kan de verwachting op resten uit de IJzertijd en Romeinse Tijd worden bijgesteld naar laag. Tevens zijn voor deze perioden geen andere indicatoren aangetroffen. Op de maximale boordiepte is een wadvlakte aangetroffen die is afgezet als onderdeel van het Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk. De natte omstandigheden waaronder deze wadvlakte is gevormd maken het onwaarschijnlijk dat ten tijde van de vorming van de wadvlakte de omstandigheden in het onderzoeksgebied geschikt waren voor menselijke bewoning. De verwachting voor de periode Laat Paleolithicum tot en met Bronstijd kan daardoor worden bijgesteld naar zeer laag.” De ondergrond binnen het betreffende plangebied is naar verwachting wat afwijkend van dat binnen het onderhavige plangebied, gezien het feit dat het veen hier is geërodeerd in tegenstelling tot de informatie uit de DINO-boringen in de directe omgeving van het onderhavige plangebied.

3.5 Tweede Wereldoorlog

Het plangebied ligt op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) niet binnen een zone waar conflict archeologie verwacht mag worden, op basis van gevechtshandelingen of de aanwezigheid van linies of fortificaties.²³ Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag het plangebied niet in de frontlinie van de grondgevechten. In het verliesregister met de locatie van bekende vliegtuigcrashes zijn vier meldingen opgenomen met toponiem Oud-Beijerland, maar die zijn op basis van de locatie (drie maar Langeweg en Ooltgensplaat) niet te koppelen aan het onderhavige plangebied.²⁴ Op de website met bekende crashes van V1 en V2 vliegende bommen zijn bij Oud-Beijerland twee crashes geregistreerd, aan de zuidzijde van de Oostdijk.²⁵

3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek heeft de diepere ondergrond van het plangebied (5-16 m -NAP) een lage archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum in de top van het Laagpakket van Wormer (zandige getijde-afzettingen). Op het Laagpakket van Wormer bevindt zich Hollandveen, waarvan de top theoretisch een verwachting heeft op het aantreffen van archeologische resten uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege Middeleeuwen. Deze top ligt op basis van DINO-boringen op minstens ca. 4,3 m -NAP (ca. 6,0 m -mv) of dieper, en is waarschijnlijk niet meer intact, weggeslagen door latere overstromingen in de Late Middeleeuwen, waarbij het plangebied in een kweldergebied lag waar voornamelijk zand werd afgezet. Deze afzettingen van het Laagpakket van Walcheren zijn later verder aangeslibt als buitendijks gebied, en in de loop der

²³ <http://www.ikme.nl/>.

²⁴ <https://verliesregister.studiegroepvluchtoorlog.nl/rs.php?aircraft=&sglo=&date=&location=oud-beijerland&pn=&unit=&name=&cemetery=&airforce=&target=&area=&airfield=>.

²⁵ www.vergeltungswaffen.nl.

tijd opgehoogd. Op basis van het beschikbare historisch kaartmateriaal is het plangebied pas mid/eind 19^e eeuw bedijkt, en is er geen sprake geweest van bebouwing tot aan ca. 1940.

4 Advies vervolgonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek heeft het plangebied een lage archeologische verwachting voor alle perioden, conform de gemeentelijke archeologische beleidskaart. Bovendien rust op basis van zowel de gemeentelijke archeologische beleidskaart als het vigerende bestemmingsplan een vrijstellingsgrens op het plangebied die niet zal worden overschreden door de geplande ingrepen. Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* adviseert daarom om de vigerende dubbelbestemming op basis van de lage archeologische verwachting in het bestemmingsplan te handhaven, en het plangebied verder vrij te geven zonder nader onderzoek.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Hoeksche Waard, om op basis van dit rapport en het hierin geformuleerde advies een besluit te nemen ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek of het beëindigen van het archeologisch onderzoeksproces.

Ook wanneer het plangebied op enig moment op basis van de resultaten van archeologisch onderzoek wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkelingen, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische toevalsvondst wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, gemeente Hoeksche Waard, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Literatuur

BAKKER, H. DE/J. SCHELLING, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).

BERENDSEN, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

CENTRAAL COLLEGE VAN DESKUNDIGEN ARCHEOLOGIE, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.1, Gouda: <http://sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000>.

GIJLSTRA, A./M. SCHILDWACHT/C. SNOEP, 2008: *Cultuurhistorische objecten Hoeksche Waard*, Waddinxveen.

HUIZER, J./M. BENJAMINS/S. VAN DER A, 2009: *Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart Hoeksche Waard*, Amersfoort (ADC Heritage rapport H034).

MULDER, E.F.J. DE /M.C. GELUK/I.L. RITSEMA/W.E. WESTERHOFF/T.E. WONG (RED.), 2003: *De ondergrond van Nederland*, Houten.

STIBOKA, 1972: *Bodemkaart van Nederland Schaal 1 : 50.000. Toelichting bij Kaartblad 37 Oost Rotterdam*, Wageningen.

WESTERHOFF, W.E./T.E. WONG/E.F.J. DE MULDER, 2003: Opbouw van de ondergrond - Opbouw van het Neogeen en Kwartair, in: E.F.J. de Mulder/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/W.E. Westerhoff/T.E. Wong (red.), *De ondergrond van Nederland*, Houten.

Digitale bronnen

- ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND: <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
- ARCHEOLOGISCH INFORMATIESYSTEEM (ARCHIS): <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>
- ARTILLERIE INRICHTINGEN HEMBRUG: <https://artillerieinrichtingenhembrug.wordpress.com/tag/vesting-holland/>
- BEELDBANK NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE: <https://nimh-beeldbank.defensie.nl/>
- BEELDBANK RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>
- DINOLOKET: <https://www.dinoloket.nl/>
- GEMEENTE HOEKSCHÉ WAARD, GEMEENTELIJKE MONUMENTEN: <https://openpdc.gemeentehw.nl/wp-content/uploads/2020/07/Register-gemeentelijke-monumenten-HW.pdf>
- INDICATIEVE KAART MILITAIR ERFGOED (IKME): <http://www.ikme.nl/>
- KADASTER, BASISREGISTRATIES ADRESSEN EN GEBOUWEN (BAG): <https://bagviewer.kadaster.nl/>
- KADASTER, TIJDREIS OVER 200 JAAR TOPOGRAFIE: <http://topotijdreis.nl/>
- MIP-OBJECTENDATABASE: <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/mip-objecten>
- PROVINCIE ZUID HOLLAND, CULTUURHISTORISCHE ATLAS: http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas
- PUBLIEKE DIENSTVERLENING OP DE KAART (PDOK): <https://www.pdok.nl/>
- RUIMTELIJKE PLANNEN: <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/>
- RIJKSMONUMENTENREGISTER: <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>
- VERSTORINGSBRONNENKAART: <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bronnen-en-kaarten/overzicht/verstoringsbronnenkaart>
- WO2 HOEKSCHÉ WAARD: <https://wo2-hoekschewaard.nl/inundatie/inundatie-en-evacuatie-in-de-oorlog/>

Lijst van afbeeldingen, bijlagen en kaarten

Afbeeldingen

Afbeelding 1 Luchtfoto van het plangebied. Bron: Roos Ros Architecten.	4
Afbeelding 2 Impressie drie varianten Bron: RoosRos Architecten.....	8
Afbeelding 3 Uitsnede gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart. Het plangebied is globaal in blauw aangegeven. Bron: Huizer <i>et al.</i> 2009.....	10
Afbeelding 4 Uitsnede Actueel Hoogtebestand Nederland. Bron: AHN.nl.....	11
Afbeelding 5 Inpolderingsgeschiedenis van de Hoeksche Waard. Het onderhavige plangebied staat globaal met een blauwe pijl aangegeven. Bron: Huizer <i>et al.</i> 2009, afbeelding 2.	14
Afbeelding 6 Plangebied de kaart van Mathijs Janzoon uit 1595. Het onderhavige plangebied staat globaal met een blauwe pijl aangegeven. Bron: Nationaal archief inv. Nr. VTH 965B.....	14
Afbeelding 7 Het plangebied op de kadastrale minuut 1811-1832. Bron: RCE beeldbank.	15
Afbeelding 8 Het plangebied op de topografische kaart uit 1900. Bron: Topotijdreis.nl.	15
Afbeelding 9 Het plangebied op de topografische kaart uit 1950. Bron: Topotijdreis.nl.	16
Afbeelding 10 Het plangebied op de topografische kaart uit 1975. Bron: Topotijdreis.nl.....	16
Afbeelding 11 Het plangebied op de topografische kaart uit 2000. Bron: Topotijdreis.nl.....	17
Afbeelding 12 Het plangebied op de topografische kaart uit 2020. Bron: Topotijdreis.nl.....	17
Afbeelding 13 Bouwtekening uit 1963, ref. 4286_Tekening_001. Bron: Bouwarchief gemeente Hoeksche Waard.....	18
Afbeelding 14 Bouwtekening uit 1981, ref. 4287_Tekening_001. Bron: Bouwarchief gemeente Hoeksche Waard.....	19
Afbeelding 15 Bouwtekening uit 1988, ref. 4287_Tekening_007. Bron: Bouwarchief gemeente Hoeksche Waard.....	19
Afbeelding 16 Uitsnede kaart bij rapport 'Cultuurhistorische objecten in de Hoeksche Waard'.....	21

Tabellen

Tabel 1 In Archis geregistreerde vondstlocaties binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied. Bron: RCE/Archis3.	23
Tabel 2 In Archis geregistreerde onderzoeken binnen een straal van 500 meter rondom het plangebied. Bron: RCE/Archis3.	24

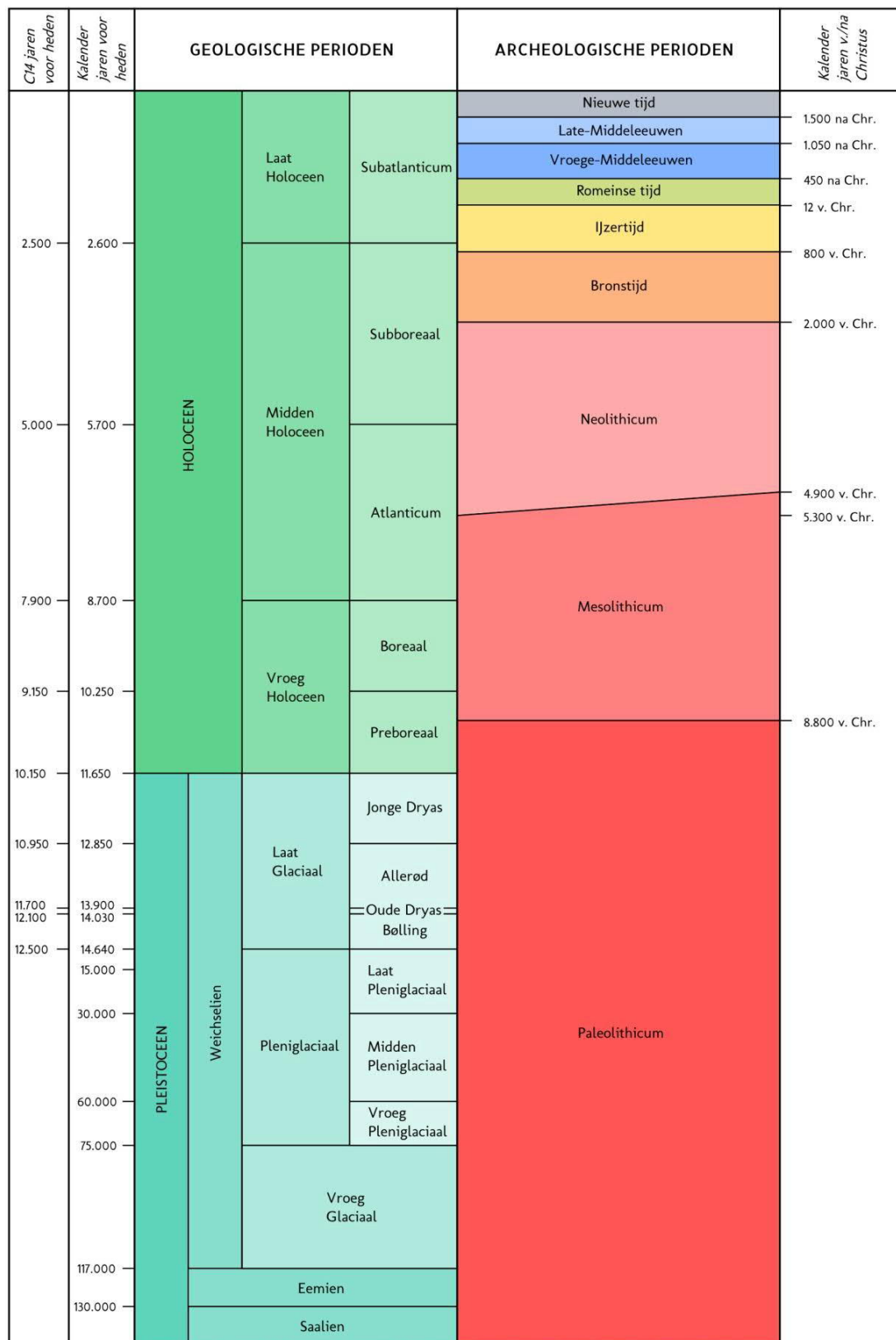
Bijlagen

Bijlage 1:	Overzicht van archeologische en geologische perioden
------------	--

Kaarten

Kaart 1:	Ligging plangebied
Kaart 2a:	Natuurlijk landschap; geomorfologie
Kaart 2b:	Natuurlijk landschap; bodem
Kaart 3:	Archeologie; inventarisatie

Bijlage 1 Overzicht van archeologische en geologische perioden

C14 ouderdommen en gekalibreerde ouderdommen van het Holocene volgens Van Geel et al. (1980/1981). C14 ouderdom van het Laat Glaciaal volgens Hoek (2001/2008) en gekalibreerde ouderdommen van het Laat Glaciaal volgens Rasmussen et al. (2006). Overige pleistocene chronostratigrafie volgens Westerhoff et al. (2003). Archeologische perioden van de prehistorie volgens Louwe Kooijmans et al. (2005) en overige archeologische perioden volgens Archis.